

*โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ : ชุมชนการเรียนรู้ที่มีพลัง

มวลมาศ บึงราษฎร์

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

* Corresponding Author's Email: aewkimhyunjoong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ School as Learning Community (SLC) โดยการนำแนวคิดมาพัฒนาโรงเรียนตามบริบทของชุมชน ให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความเข้มแข็งด้วยการเรียนรู้และความรู้ของชุมชน โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นแนวทางหนึ่งของการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารโรงเรียน โดยมีการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ร่วมกัน เด็กทุกคนได้รับสิทธิในการเรียนรู้ ความเสมอภาคและคุณภาพการเรียนรู้สูงขึ้น จากการศึกษา พบว่า แนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่นำมาพัฒนาโรงเรียน ประกอบด้วย การเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง (Collaborative Learning) กระบวนการเปิดชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ (Open Classroom) ให้บุคคลภายนอกได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการจัดการเรียนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันตามปรัชญาความเป็นสาธารณะตามแนวทางโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ SLC

คำสำคัญ: การบริหารจัดการความรู้; ชุมชนแห่งการเรียนรู้; องค์กรนวัตกรรม

* Received: 2025-06-28, Revised: 2025-12-10, Accepted: 2025-12-15

School as Learning Community: Empowered Learning Community

Muonmard Buengrat

Doctor of Philosophy in Educational Administration, Phetchabun Rajabhat University
Corresponding Author's Email: aewkimhyunjoong@gmail.com

ABSTRACT

This academic article aims to present the concept of the *School as a Learning Community (SLC)* by applying the philosophy to school development within the local context. The approach emphasizes active participation from community members in the development of their community through learning processes, with the goal of building a strong and sustainable society grounded in shared knowledge and collective learning. The SLC model is considered an innovative approach to school administration, involving the co-creation of a new shared vision, ensuring every child has the right to learn, and enhancing both equity and quality in education. It encourages the use of knowledge, skills, and various competencies in the development of schools. Findings from the study indicate that the implementation of the SLC approach comprises several key components that support school development. These include collaborative learning through *Lesson Study* collaborative and participatory learning activities, and *Open Classrooms*, which allow external individuals to observe and engage in the learning environment. These practices embody the public philosophy that schools, as learning communities, should follow—one of the three core philosophical foundations of the SLC model.

Keyword: Knowledge Management; School as a Learning Community; Innovation Organization

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนา การที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออมโอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัย รักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรมนักคิดผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง มีเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต นอกจากนี้ยังมีการปลูกฝังค่านิยมและ

วัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การจัดระเบียบสังคม และการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมรวมถึงการลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศและลดความเหลื่อมล้ำ ดังในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) กลยุทธ์การพัฒนาในกลยุทธ์ที่ 2 การสร้างโอกาสที่เสมอภาคแก่เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น สนับสนุนครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นให้สามารถเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่ครรภ์มารดาจนถึง ปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาระบบการให้เงินอุดหนุนเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงดูเด็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการแก้ไขปัญหาผู้มีสิทธิ์ที่ตกหล่น ปรับใช้วิธีการจ่ายเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขที่สามารถจูงใจให้เกิดผลลัพธ์ ตามที่มุ่งหวัง รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์และสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพ จัดสรรเงิน อุดหนุนและทรัพยากรที่จำเป็นแก่เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ในโรงเรียนและการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ทั้งแหล่งเรียนรู้บนพื้นที่กายภาพและพื้นที่เสมือนจริงหรือออนไลน์ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและติดตามช่วยเหลือเด็กยากจนให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือการพัฒนา ทักษะอาชีพตามความเหมาะสม

โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ School as Learning Community (SLC) จึงเป็นแนวทางที่จะพัฒนาการบริหารจัดการในโรงเรียน สามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารโรงเรียน ปรับเปลี่ยนตามบริบทของแต่ละพื้นที่สร้างสังคมที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนเสริมทักษะความชำนาญของแต่ละบุคคล มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ทำให้สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ในท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดเป็นสังคมโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

ความหมายของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ School as Learning Community (SLC)

จากการศึกษาความหมายโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้มีนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ซาโต มานาบุ (2559:2014) ได้นิยามคำว่า โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ หมายถึงโรงเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่ทำให้เด็กทุกคนได้รับสิทธิในการเรียนรู้และมีโอกาสใน การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงผ่านบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีอิสรภาพ รับฟังซึ่งกันและกันเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู ครูกับครูและผู้บริหารกับครูและโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Garcia-Carrion, R., et al (2020) กล่าวถึง โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้(School as Learning Community: SLC) หมายถึง การมีวิสัยทัศน์และข้อตกลง รวมไปถึงคุณค่าพื้นฐานและวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ครูผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการสนับสนุนเพื่อเพิ่มคุณภาพและพัฒนาโรงเรียน

Hord (2009) กล่าวถึง โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) หมายถึง สถานที่ที่เหล่าบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีมีพันธะสัญญาที่แนบแน่นต่อการเรียนรู้ทั้งของผู้มีหน้าที่นั้นเอง การเรียนรู้ของนักเรียนและความรับผิดชอบต่อจุดประสงค์นั้น “Learning” หมายถึง กิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะ “Community” หมายถึง บุคคลที่มาร่วมกลุ่มและทำกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งซึ่งร่วมกับเพื่อนร่วมงานในประเด็นที่เฉพาะเจาะจงสร้างความเข้าใจและกำหนดเป้าหมายขึ้นร่วมกัน

Reichstetter (2006) ได้กล่าวถึง โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) หมายถึงสถานที่ที่มีการรวมตัวกันของสมาชิกในทีมที่มีความร่วมมือกันอย่างสม่ำเสมอให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนผ่านวิสัยทัศน์ร่วมต่อหลักสูตร

Stoll และคณะ (2006) ได้กล่าวถึง โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) ว่าการที่กลุ่มคน (ทั้งในและนอกโรงเรียน) ร่วมกันพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและของสมาชิก และยังผลสู่การพัฒนาโรงเรียน

DuFour (2004) ได้นิยาม โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) คือ กระบวนการที่เป็นระบบและต่อเนื่องของนักการศึกษาที่ทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันในการวิเคราะห์และสร้างผลกระทบไปยังการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้นของนักเรียนของสมาชิกและของโรงเรียน

นรรีชต์ ฟันเชียร (2562) ให้ความหมาย โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) คือ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่แตกต่างจากแนวทางอื่นๆ ที่ไม่ได้มีสูตรสำเร็จตายตัว ต้องเป็นสิ่งที่ตกผลึกจากความร่วมมือทั้งจากบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และรวมถึงชุมชน โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้) มีองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ องค์ประกอบด้านปรัชญา องค์ประกอบด้านระบบกิจกรรม โดยอยู่ภายใต้ 3 หลักการสร้างระบบกิจกรรม คือ 1) การเรียนรู้อย่างร่วมมือรวมพลังในห้องเรียน 2) ความเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพของครู อันเกิดจากกิจกรรมศึกษาผ่านบทเรียนที่ทุกคนทำร่วมกัน 3) ความมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากผู้ปกครอง เพื่อหวังประสานการทำงานร่วมกันพร้อมทั้งเปิดกว้างทางความคิดและเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันซึ่งใกล้เคียงกับ

อรรถพล อนันตวรสกุล (2562) นิยามคำว่า โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) คือ โรงเรียนที่ช่วยสนับสนุนให้พวกเขาได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และสำหรับครูโรงเรียนคือที่ที่ครูได้เรียนรู้จากชั้นเรียนของตนเองและเพื่อนครูด้วยกันจนเป็น ผู้เชี่ยวชาญในงานการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนคือที่ตนได้มีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือในการปฏิรูปโรงเรียน

สายสุนีย์ กอสนาน (2562) ให้ความหมายว่า โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) หมายถึง โรงเรียนที่ช่วยอบรมสั่งสอนและให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกัน บทบาทของครูผู้สอนในโรงเรียนทำให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันได้ร่วมกันพัฒนาวิชาชีพของตัวครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมในโรงเรียน ทำให้เกิดการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์แบบ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในความหมายของผู้เขียน จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community) หมายถึง โรงเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์และข้อตกลงร่วมกันที่ทำให้เด็กทุกคนได้รับสิทธิในการเรียนรู้และมีโอกาสในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงรับฟังซึ่งกันและกันเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู ครูกับครูและผู้บริหารกับครู ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ ด้านปรัชญา ด้านระบบกิจกรรม รวมไปถึงคุณค่าพื้นฐานและวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการสนับสนุนเพื่อเพิ่มคุณภาพและพัฒนาโรงเรียนแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่แตกต่างจากแนวทางอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีสูตรสำเร็จตายตัว อยู่ภายใต้ 3 หลักการสร้างระบบกิจกรรม คือ 1) การเรียนรู้อย่างร่วมมือรวมพลังในห้องเรียน 2) ความเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพของครู อันเกิดจากกิจกรรมศึกษาผ่านบทเรียนที่ทุกคนทำร่วมกัน 3) ความมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากผู้ปกครอง เพื่อประสานการทำงานร่วมกันพร้อมทั้งเปิดกว้างทางความคิดและเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันซึ่งใกล้เคียงกับ

แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community)

แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community)-แนวคิดนี้ได้ขยายเครือข่ายจากจุดเริ่มต้นในประเทศญี่ปุ่นไปสู่ประเทศต่างๆ เกิดเป็นเครือข่ายนานาชาติภายใต้ชื่อ "The International Network for School as a Learning Community" โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่ถูกกล่าวถึงมาตั้งแต่ ค.ศ.1990 โดยนักวิชาการต่างประเทศที่มีความคิดว่า โรงเรียนในอนาคตจะไม่ใช่โรงเรียนที่เป็นองค์กร (School as Organization) แต่เป็นชุมชน (School as Learning Community) จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน จากการศึกษาแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community) ทั้งในประเทศและต่างประเทศจึงสรุปได้ดังนี้

1.แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community)

ในต่างประเทศ

แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ นักการศึกษา มักดำเนินตามแนวคิดอิสระของตนเองในการปฏิรูปการศึกษาแต่เวลานำไปสู่การปฏิบัติจริงมักทำไม่ได้จริง นักการศึกษาจึงคิดหาวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงระบบเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงแล้วจะประสบความสำเร็จอันเกิดจากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ผู้เรียน และสมาชิกในชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีการสอนของครู ความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน การบริหารจัดการศึกษา บทบาทและเป้าหมายของการศึกษา รวมไปถึงจนถึงวัฒนธรรมองค์กร การบริหารสถานศึกษา

Gabelnick, MacGregor, Matthews, & Smith (1990) กล่าวว่า การเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้เรียนและครูจะแบ่งปันความรับผิดชอบสำหรับการสอนและเรียนรู้ร่วมกัน และจากงานวิจัยของ

Boyd (1992) ได้กล่าวว่า การที่ได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนเพื่อดูช่องทางและอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน พบว่าการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยสองส่วนคือ ส่วนของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และวัฒนธรรมของโรงเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ แหล่งทรัพยากร การจัดการทางกายภาพ การเคลื่อนย้ายประชากร เงื่อนไขการทำงานและนโยบาย ส่วนวัฒนธรรมโรงเรียนประกอบด้วยทัศนคติและความเชื่อทัศนคติที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง มาตรฐานทางวัฒนธรรมที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการพัฒนาและความสัมพันธ์

Kruse and Louis (1993) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ครูเชื่อมสัมพันธ์กันสะท้อนคิด อภิปรายซึ่งปราศจากความเป็นส่วนตัว มุ่งไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียน การร่วมมือร่วมใจ มีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน

Chrislip & Larson (1994) กล่าวว่า แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เกิดจากการพัฒนาต่อยอดมาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้

Sergiovanni (1998) กล่าวว่า แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้านคนใกล้ชิด

Shapiro & Levine (1999) กล่าวว่า การให้โอกาสในการให้ผลสะท้อนกลับอย่างต่อเนื่องจากเพื่อนและครู การเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นสามารถทำหน้าที่เป็นยานพาหนะที่น่าสนใจและคงทนสำหรับการพัฒนาสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่และองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

B. Smith & MacGregor (2009) กล่าวว่า การดำเนินงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) จัดผู้เรียนให้เป็นกลุ่มเล็ก 2) สนับสนุนการบูรณาการหลักสูตร 3) ช่วยเหลือผู้เรียนให้สร้างเครือข่ายสนับสนุนด้านการเรียนและสังคม 4) จัดบริบทให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมที่ตนเองคาดหวังจะประกอบอาชีพนั้นๆ 5) นำศักยภาพมารวมกันอย่างหลากหลายแนวทาง 6) เน้นศักยภาพและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 7) จัดหาบริบทเพื่อให้มีโครงการสนับสนุนวิชาการโดยชุมชนเป็นฐาน 8) จัดให้มีการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม

จากแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้พัฒนาสู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้โดย Boyd และ Hord (2009) ได้ศึกษาหลักการและกระบวนการทัศน์ใหม่ของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่าโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ จะมีการทำงานร่วมกันสนับสนุนกัน และก่อให้เกิดความสมดุลของสังคมและการเหยียดสัญชาติของผู้เรียนในโรงเรียน โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน ประกอบด้วย

1. การทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง (Reducing Isolation)

1.1 การจัดโครงสร้างการทำงานและตารางสอนที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันของครู (Schedules and structures that reduce isolation)

- 1.2 การมีนโยบายสนับสนุนการทำงานร่วมกัน (Policies that foster collaboration)
- 1.3 การมีนโยบายส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Policies that provide effective communication)
- 1.4 การมีสัมพันธภาพที่เป็นมิตรและมีความรับผิดชอบร่วมกัน (Collegial relationships among teachers)
- 1.5 การมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในโรงเรียน (A sense of community in the school)
2. เพิ่มความสามารถของครู (Increasing Staff Capacity)
 - 2.1 การมีนโยบายให้ความเป็นอิสระในการทำงานอย่างมีความรับผิดชอบ (Policies that provide greater autonomy)
 - 2.2 การมีนโยบายพัฒนาบุคลากร (Policies that provide staff development)
 - 2.3 การมีความพร้อมด้านทรัพยากร (Availability of resources)
 - 2.4 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Norm of involvement in decision making)
3. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้เรียนและเป็นประโยชน์ (Providing a Caring, Productive Environment)
 - 3.1 การมีเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษา ผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลง (Positive teacher attitudes toward schooling, students, and change)
 - 3.2 ผู้เรียนมีความใส่ใจและผูกพันกับการเรียน (Students' heightened interest and engagement with learning)
 - 3.3 ผู้เรียน ครู และผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีความเอาใจใส่ต่อกัน (Positive, caring student-teacher-administrator relationships)
 - 3.4 การมีเจตคติของชุมชนที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน (Supportive community attitudes)
 - 3.5 การเป็นหุ้นส่วนและพันธมิตรของพ่อแม่และสมาชิกในชุมชน (Parents and community members as partners and allies)
4. สนับสนุนการเพิ่มคุณภาพ (Promoting Increased Quality)
 - 4.1 การเรียนเพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่อย่างมุ่งมั่นและต่อเนื่อง (Norm of continuous critical inquiry)
 - 4.2 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Norm of continuous improvement)
 - 4.3 การมีวิสัยทัศน์ร่วมหรือมีสำนึกในเป้าหมาย (Widely shared vision or sense of purpose)

Sergiovanni (1998) ให้ความเห็นว่า โรงเรียนเป็นองค์การ (School as Organization) ควรจะเปลี่ยนเป็นโรงเรียนเป็นชุมชน (School as Community) โดยให้เหตุผลไว้ในงานเขียน “**Building**

Community in Schools” ที่มีเนื้อหาเพื่อเรียกร้องให้เปลี่ยนมุมมองโรงเรียนในฐานะที่เป็นองค์การแบบทางการ (Formal organization) ไปสู่ความเป็นชุมชน (Community) เนื่องจากความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในด้วยค่านิยม (Values) แนวคิด (Ideas) และความผูกพัน (Commitments) ร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิกและให้ความสำคัญและถือเป็นจุดเน้นที่ต้องการให้โรงเรียนเปลี่ยนไปเป็นชุมชนที่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ (Purposeful communities) ที่มีคุณลักษณะของความเอื้ออาทร (Caring) มีการเรียนรู้ (Learning) ความเป็นวิชาชีพ (Professional) ความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือมีวิสัยทัศน์ต่อกัน (Collegiality) มีจิตใจใฝ่การแสวงหาคำตอบ (Inquiring) และมีบรรยากาศครอบคลุมทั่วทั้งโรงเรียน โดยเชื่อว่าชุมชนที่ชัดเจนในวัตถุประสงค์จะเป็นสถานที่ซึ่งสมาชิกทุกคนยึดเหนี่ยวผูกพันต่อกันด้วยอุดมการณ์ร่วม (Shared ideology) และมีแนวทางปฏิบัติของตนเองที่ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เกิดการเป็นชุมชนขึ้น จะช่วยผูกมัดให้ทุกคนรวมกันเป็นชุมชนและให้การช่วยเหลือต่อกัน มีความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นของการต้องดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกันแบบชุมชน คุณลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนในฐานะที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ตามทัศนะของ Sergiovanni คือ “การมีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร (Ethic of caring)” โดยโรงเรียนต้องกลายเป็นชุมชนแห่งความเอื้ออาทร (Caring communities) เป็นสถานที่ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายแสดงออกถึงความห่วงใยต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อื่น โดยเฉพาะต่อบรรดาผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งการแสดงออกถึงความเอื้ออาทรเช่นนี้บ่งบอกถึงการมีค่านิยมร่วมกันที่สะท้อนออกมาในเชิงปฏิบัติต่างๆ และจากค่านิยมร่วมเหล่านี้ก่อให้เกิด “พลังอำนาจเชิงคุณธรรม (Moral authority)” ขึ้นในโรงเรียนได้ในที่สุด ดังนั้นชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงสามารถค้นพบอำนาจเชิงคุณธรรม (Moral authority) ที่เกิดจากค่านิยมร่วมของชุมชนนั้น โดยมีค่านิยมร่วมกันเบื้องต้นที่ควรมุ่งเน้นก็คือการเรียนรู้ของผู้เรียนนั่นเอง ส่วนชุมชนโดยรวมก็ควรเป็นชุมชนของผู้เรียนเป็นที่เรียนรู้ของทุกคน โดยทั้งครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนสมาชิกของชุมชนทุกคนต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสมาชิกทุกคนจะต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถเพิ่มความเป็นครู เป็นผู้บริหาร เป็นผู้ปกครอง และเป็นสมาชิกของชุมชนที่ดีขึ้นกว่าเดิมได้ โดยสรุปชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของตนอยู่ตลอดเวลา ซึ่ง Sergiovanni ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างชุมชนขึ้นในโรงเรียนเป็นเรื่องของการเสาะแสวงหา ค่านิยมร่วมเพื่อให้งานที่เรามีแนวทางที่ดีขึ้น มีการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นมาใหม่ที่ต่างไปจากเดิมที่เคยมีมา มีการสร้างความยึดเหนี่ยวรูปแบบใหม่และสร้างพันธะผูกพันใหม่ให้เกิดขึ้น” เพื่อให้ได้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ขึ้น Successful Educational Actions (SEAs)

จากการประชุม “School as Learning Communities in with COVID-19 and Post Corona Society : Hope for the Future through Collaborative Inquiry” ซึ่งเป็น การรวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจากอังกฤษ จีน เกาหลี ไต้หวัน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เวียดนาม ไทย เม็กซิโก และญี่ปุ่น พบว่า โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้มีการดำเนินการในหลายประเทศ ได้แก่

ค.ศ.2001-2005 ในเม็กซิโก คณะกรรมการการศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ เริ่มรู้จักเกี่ยวกับแนวคิดโรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสหรัฐอเมริกา มีการสร้างเครือข่ายในฐานะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) มหาวิทยาลัยบราวน์ (Brown University) มหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนียสเตต (Pennsylvania state University) และ มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก (New York University)

ค.ศ.2006 ซาโต มานาบุ ไปกล่าวสุนทรพจน์ที่ประเทศจีนเกี่ยวกับแนวคิดในฐานะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สภาประชาชน หนังสือแนวคิดในฐานะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของซาโต มานาบุ ถูกแปลเป็นภาษาจีนและได้รับรางวัล Chinese publishing Award

ประเทศเกาหลีใต้ ซาโต มานาบุ ได้แสดงสุนทรพจน์ ในหัวข้อ "โรงเรียนในยุคใหม่" และเริ่มสร้างเครือข่าย SLC

ค.ศ. 2007 ประเทศอินโดนีเซียและเวียดนาม กำหนดให้โรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นนโยบายของประเทศ

ค.ศ. 2011 ประเทศอินโดนีเซีย กำหนดให้โรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นนโยบายของประเทศ โดยการสนับสนุนจาก JICA

ค.ศ.2012 ในไต้หวัน ประเทศจีน หนังสือชื่อ "การปฏิวัติการเรียนรู้" ได้ถูกจัดขึ้นเป็นหนังสือขายดีและรางวัลยอดเยี่ยมของปี 2012 และในปี ค.ศ.2013 หนังสือที่ชื่อ "โรงเรียนปฏิรูป" ได้รับความสนใจจากผู้นำของไต้หวัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงสรุปได้ว่า แนวความคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ในต่างประเทศ เป็นแนวความคิดที่พัฒนามาจากการประสบปัญหาในการจัดการศึกษาและการพยายามใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เนื่องจากความหลากหลายของบริบทและแนวคิดของแต่ละพื้นที่ จึงเกิดแนวคิดการร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันในการจัดการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนไม่ใช่องค์กรที่มีหน้าที่ให้ความรู้เท่านั้น แต่ให้โรงเรียนเป็นชุมชนที่สามารถให้ความรู้และเป็นแหล่งความรู้ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวความคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในโรงเรียนและชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน โดยทุกคนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านการพูดคุย สื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ความเข้าใจตามบทบาทของตนเอง

2. แนวความคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ในประเทศไทย

ในประเทศไทยเริ่มรู้จักแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้จากทหกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (EDUCA) ครั้งที่ 9 EDUCA 2016 นำเสนอแนวคิดหลัก “School as a Learning Community : SLC” โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-14 ตุลาคม 2559 ณ อาคารอิมแพคฟอรัม (ฮอลล์ 9) เมืองทองธานี ซึ่งนำเสนอแนวคิดโดย ศ.ดร. มานาบุ ซาโต ศาสตราจารย์

แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว โดยมีหลักการสำคัญของแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือทำให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่ดีที่สุดผ่านปรัชญาทางการศึกษา 3 ด้าน คือ

1. Public Philosophy ปรัชญาว่าด้วยส่วนรวมและความเป็นสาธารณะ ห้องเรียนและโรงเรียนคือพื้นที่ในการเรียนรู้ของทุกคน โดยไม่มีใครเป็นเจ้าของคนเดียว
2. Democracy Philosophy ปรัชญาว่าด้วยประชาธิปไตย เป็นการใช้ชีวิตอยู่กับผู้อื่นอย่างเคารพรับฟังเสียงของทุกคนและไม่ทอดทิ้งใครให้อยู่เพียงลำพังในห้องเรียน
3. Excellence Philosophy ปรัชญาว่าด้วยความเป็นเลิศ เด็กทุกคนมีสิทธิพัฒนาศักยภาพเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศตามแนวทางของตัวเอง

จากจุดเริ่มต้นของแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ในประเทศไทยในงาน EDUCA 2016 ทำให้มีผู้สนใจแนวคิดนี้และพยายามนำมาปรับใช้ในประเทศไทยด้วยการขับเคลื่อนแนวคิดลงสู่โรงเรียน โดยความร่วมมือของบริษัททีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) ร่วมมือกับคณะผู้เชี่ยวชาญด้านโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้จากต่างประเทศ โรงเรียนนำร่องในเครือข่ายผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Thailand Principal Forum; TPF) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

1. กิจกรรมการเยี่ยมชมโรงเรียน (School Visit) สังเกตการเรียนรู้ในห้องเรียน จำนวน 5 ครั้ง ใน 4 โรงเรียนนำร่องเขต กรุงเทพมหานคร และ
2. จัดกิจกรรมการสัมมนา SLC Symposium จำนวน 4 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกทักษะการคิด การสังเกตพฤติกรรมเด็กและแนวทางหล่อหลอมวิสัยทัศน์การปฏิรูปร่วมกัน ระหว่างพ่อแม่ ชุมชนและสังคม ให้แก่ครู ครูใหญ่ นักการศึกษา คณาจารย์ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ชุมชนและตัวแทนจากท้องถิ่น

นอกจากนี้ในประเทศไทยโรงเรียนหลายแห่งเริ่มนำแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เข้าไปใช้และเห็นผลลัพธ์ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้แบบโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูและผู้เรียนอย่างชัดเจนจากการสังเคราะห์เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ SLC พบว่า มีกลไกการทำงานเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้ ระบบเพื่อนคู่คิดในการศึกษาบทเรียน (Buddy System for Lesson Study) ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้และคู่กันตามความสมัครใจ ครูเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานผ่านกระบวนการศึกษาบทเรียน ปรับปรุงบทเรียนให้มีคุณภาพอยู่เสมอและกำหนดประเด็นที่จะนำไปหารือสำหรับบทเรียนต่อไป การวางแผน หารือ สังเกต และสะท้อนคิดเกี่ยวกับบทเรียนร่วมกัน กิจกรรมเปิดชั้นเรียน (Open Class) เปิดชั้นเรียนแบบภายในร่วมกันสะท้อนคิดหลังสอนด้วยบทสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากเพราะเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่แตกต่างจากแนวทางอื่น ๆ เป็นแนวทางที่ไม่ได้มีสูตรสำเร็จตายตัว เพราะต้องเป็นสิ่งที่ตกผลึกจากความร่วมมือทั้งจากบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และรวมถึงชุมชน ไม่ใช่เทคนิควิธีการสอนหรือกระบวนการในบริหารโรงเรียน แต่คือการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ร่วมกันของทุกคนในโรงเรียน สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการเรียนรู้ เปลี่ยนโรงเรียนที่เดิม

ครูคือผู้สอนนักเรียน ให้ทุกคนสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้ตลอดเวลาและข้อดีของแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือการพัฒนาครูเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งตามแนวทางของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้อยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า "ชั้นเรียน" คือพื้นที่ที่ทรงพลังที่สุดในการพัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพไม่ใช่การไปฝึกอบรมจากภายนอกโรงเรียน เพื่อร่วมสะท้อนแง่มุมให้รายละเอียดที่ระหว่างที่คุณครูสอนละเลยมองผ่านไปและถกเถียงเรียนร่วมกันในฐานะเพื่อนร่วมวิชาชีพ บุคคลสำคัญที่จะช่วยพัฒนาครูจึงไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลภายนอก แต่เป็นเพื่อนครูร่วมโรงเรียนสนับสนุนกันด้วยความเคารพ ในประสบการณ์ทักษะความชำนาญและความเชื่อที่มีแตกต่างกันแต่สามารถเรียนรู้จากกันและกันได้อยู่ร่วมกันได้ตามวิถีประชาธิปไตย

องค์ประกอบโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องขององค์ประกอบโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ จึงได้สรุปองค์ประกอบของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Vision) คือ โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนสำหรับครูโรงเรียนที่ให้การอบรมและการเรียนรู้ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาสำหรับ ผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการปฏิรูปโรงเรียนโดยที่โรงเรียนรู้ความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง

2. ปรัชญาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ปรัชญาหลัก ได้แก่ ปรัชญาการเป็นสาธารณะ (Public Philosophy) ปรัชญาการมีประชาธิปไตย (Democracy Philosophy) และปรัชญาความเป็นเลิศ (Excellent Philosophy)

2.1 ปรัชญาการเป็นสาธารณะ (Public Philosophy) เนื่องจากโรงเรียนเป็นพื้นที่สำหรับส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกต้องเปิดกว้างก้าวแรกของการปฏิรูปโรงเรียน คือ การที่ห้องเรียนอยู่ในสภาพเปิดกว้าง โดยการนำเสนอชั้นเรียนของตนเองต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2.2 ปรัชญาการมีประชาธิปไตย (Democracy Philosophy) ไม่มีสถานที่ใดเน้นความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเท่าโรงเรียน ระบอบประชาธิปไตยในที่แห่งนี้ไม่ได้มีความหมายอะไรที่หมายถึงการลงเสียงข้างมาก แต่มีความหมายคือวิถีการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น (A Way of Associated Living) เพื่อจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียนและห้องเรียนเกิดขึ้นได้ระหว่างเด็ก ๆ กับเด็ก ๆ เด็ก ๆ กับครู และครูกับครู จะต้องสร้างความสัมพันธ์ในการรับฟังซึ่งกันและกัน

2.3 ปรัชญาความเป็นเลิศ (Excellent Philosophy) ความเป็นเลิศในที่นี้ไม่ได้ หมายถึงความยอดเยี่ยมที่เปรียบเทียบกับคนอื่น แต่หมายถึงไม่ว่าจะเจอเงื่อนไขแบบใดก็สามารถรับมือต่อเงื่อนไขนั้นได้อย่างดีที่สุด

3. ระบบกิจกรรมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

3.1. การเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังใน ห้องเรียน (Collaborative Learning)

3.2. การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงาน (Collegiality) และชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community)

3.3. การเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่น (Parental and Community Involvement) เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนานักเรียนทุกคนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันแบบร่วมมือรวมพลัง ทั้งในมิติของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองหรือชุมชนอย่างเต็มศักยภาพและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขนำไปสู่การสร้างโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยระบบกิจกรรม 3 ส่วนนั้นจะเข้ามาอยู่ในรูปแบบกิจกรรมภายในโรงเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่

1) การเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง (Collaborative Learning) คือ รูปแบบการเรียนรู้ผ่านความร่วมมือช่วยเหลือพูดคุยรับฟังและเรียนรู้ซึ่งกันและกันของนักเรียนแบบกลุ่มย่อยผ่านการวางแผนชั้นเรียนของครูที่กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีสิทธิ์ในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยมี การกำหนดวิสัยทัศน์และวางรากฐานการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เปิดกว้างไม่แบ่งแยกและไขว่คว้าการเรียนรู้ร่วมกันทั้งครูและผู้บริหารช่วยกันสังเกตการเรียนรู้ของนักเรียนและร่วมกันสะท้อนคิด

2) ความเป็นเพื่อนร่วมงาน (Collegiality) และชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community) การสร้างให้ครูมีความสัมพันธ์แบบเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับ เพื่อนร่วมงานภายในโรงเรียนจากการประชุมหารือ ทำให้ครูทุกคนเติบโตขึ้นได้ในฐานะผู้เชี่ยวชาญซึ่งการเติบโตของครูจะมี 2 ด้าน คือ การเติบโตในฐานะช่างฝีมือ (Craftsmanship) คือการได้รับเทคนิคและสไตล์ผ่านการลอกเลียนแบบและการเติบโตในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (Professional Development) คือการบูรณาการทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพจะสนับสนุนงานวิจัยของครูแต่ละคนให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น

3) การเข้าร่วมเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปของผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่น (Parental and Community Involvement) คือ การสร้างความสัมพันธ์ในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนโรงเรียนกับผู้ปกครองมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน การปฏิรูปโรงเรียนไปพร้อมกับการสร้างความสัมพันธ์ในความร่วมมือกับ คณะกรรมการการศึกษาในพื้นที่การสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Communication)

บทสรุป

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ปรัชญาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ และระบบกิจกรรมของชุมชน โดยแต่ละองค์ประกอบหลักแยกออกเป็นองค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย การที่เด็กได้เรียนรู้ร่วมกัน ครูเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาวิชาชีพตน และผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมให้ความร่วมมือกันปฏิรูปโรงเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 2) ปรัชญาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2.1) ปรัชญาว่าด้วยความเป็นสาธารณะ (Public Philosophy) ถือเป็นความรับผิดชอบที่มีต่อภารกิจส่วนรวม (Public Mission) ด้วย

การทำให้เด็กทุกคนได้รับสิทธิ์ในการเรียนรู้ การมีพื้นที่สำหรับส่วนรวม (Public Space) การแลกเปลี่ยนวิถี การดำเนินชีวิตและการสื่อสารในเชิงพูดจาปฏิสัมพันธ์ (Interactive Communication) 2.2) ปรัชญาว่าด้วยประชาธิปไตย (Democracy Philosophy) ซึ่งหมายถึงวิถีการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น (A Way Associate Living) และเด็กครูและผู้ปกครองมีบทบาทและความรับผิดชอบเฉพาะตนในการเข้าร่วมบริหาร จัดการ โรงเรียน 2.3) ปรัชญาว่าด้วยความเป็นเลิศ (Excellent Philosophy) คือการที่เปิดโอกาสให้ เด็กทำอย่างดีที่สุดโดยไม่มีมีการเปรียบเทียบกับผู้อื่น (Jumping Task) ผู้สอนและผู้เรียนมีความถ่อมตน สุขุมรอบคอบ 3) ระบบกิจกรรมของชุมชน คือการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริงและเป็นการ ฝึกฝนให้เกิดความสัมพันธ์แบบ รับฟังเสียงของผู้อื่น การรับฟังเสียงของเด็กทุกๆ คนในห้องเรียน การรับฟังเสียงที่ไม่ได้เปล่งออกมาเป็น คำพูด เพื่อให้ระบบกิจกรรมของชุมชนประสบผล จึงแยกเป็นองค์ประกอบ ย่อยดังนี้ 3.1) การเรียนรู้แบบ ร่วมมือร่วมพลังในห้องเรียน (Collaborative learning) 3.2) การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงานในห้องพัก ครู (Collegiality) 3.3) การเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่น (Parental and community involvement) เพื่อการเข้าร่วมวางแผนชั้นเรียน และจากแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community) โรงเรียนสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปปรับใช้ตามขนาดของโรงเรียน บริบท ชุมชน ที่สำคัญ SLC ไม่ใช่เทคนิควิธีการสอน หรือกระบวนการในการบริหารโรงเรียนแบบสำเร็จรูป แต่ SLC คือการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ร่วมกันของทุกคนในโรงเรียน สร้างวัฒนธรรมใหม่ในโรงเรียน การสร้างการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงโรงเรียนที่เดิมครูคือผู้สอน นักเรียนคือผู้เรียน ให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ร่วมกันและกัน ตลอดเวลา

องค์ความรู้ใหม่

โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) เป็นการสร้าง วัฒนธรรมใหม่ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยครู นักเรียน และชุมชนต่างเป็น ผู้เรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมของโรงเรียนจากระบบที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง สู่การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของทุกคนใน โรงเรียน ได้แก่ วิสัยทัศน์ ปรัชญา และระบบกิจกรรมของชุมชน วิสัยทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ เน้น การเรียนรู้ร่วมกันของเด็ก ครู และผู้ปกครอง โดยครูพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ เปลี่ยนแปลงโรงเรียน และเด็กได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันโดยมี ปรัชญาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ สะท้อน ถึงภารกิจต่อส่วนรวม การมีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพ บทบาทของแต่ละคน เน้นการทำดีที่สุดของแต่ละบุคคลโดยไม่เปรียบเทียบกับกัน ระบบกิจกรรมของชุมชน คือ การนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับการรับฟังเสียงของผู้อื่นโดยเฉพาะเสียงของเด็ก ซึ่งอาจไม่ จำเป็นต้องเป็นถ้อยคำ เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเป็นเพื่อนร่วมงานของครู และการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชาโต, เอ็ม. (2559). *การปฏิรูปโรงเรียน แนวความคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง*. (กุลกัลยา ภู่ สิงห์, ผู้แปล). ปิโก (ไทยแลนด์).
- นรรชต์ ฝันเชียร. (2562). *โรงเรียนขนาดเล็ก ภาวะหรือโอกาสและรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก*.
<https://www.truelookpanya.com>
- ปิโกไทยแลนด์. (2562). *ความรับผิดชอบต่อสังคม*. <http://picoth.listedcompany.com>
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. (2561). https://www.ilaw.or.th/articles/16682?utm_sourc
- สายสุนีย์ กอสนาน. (2562). *ชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโดยผสมผสานเครือข่ายสังคมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้รูปแบบไตร่ตรองที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- รรณพล อนันตวรสกุล. (2562). *การปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC): SLC (School as Learning Community) โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้*.
<https://www.educathai.com/knowledge/articles/40>
- Boyd, V. (1992). *School Context: Bridge or Barrier for Change?*. Southwest Educational Development Lab.
- Chrislip, D. D. & Larson, C. E. (1994). *Collaborative leadership: How citizens and civic leaders can make a difference*. Jossey-Bass Inc Pub.
- DuFour, R. (2004). What Is a “Professional Learning Community”. *Educational Leadership*, 61, 6-11.
- Gabelnick, F., MacGregor, J., Matthews, R., & Smith, B. (1990). *Learning communities: Making connections among students, faculty and disciplines*. Jossey-Bass.
- Hord, S.M. (2009). Professional learning communities. *Journal of Staff Development*, 30(1), 40–43.
- Kruse, S. D., & Louis, K.S. (1993). *An emerging framework for analyzing school-based professional community*. <https://eric.ed.gov/?id=ED358537>
- Reichstetter, R. (2006). *Defining a professional learning community*. E&R Research Alert.
- Shapiro, N. S., & Levine, J. H. (1999). *Creating learning communities: A practical guide to innig support, organizing for change, and implementing programs*.
<https://eric.ed.gov/?id=ED434624>